

DEKRETY I ICH EGZEKUCJA

W Trybunale rozprawy kończyły się wydaniem wyroków – tzw. dekretów, które sporządzane były w j. łacińskim przez pisarza sądu ziemi sieradzkiej. Później funkcję tę przejął urzędnik, tzw. pisarz dekretowy. Dekrety podpisywane były przez pisarza i dwóch deputatów lub jednego sędziego oraz opatrywane pieczęcią.

Niekiedy zdarzało się, że treść dekretu różniła się znacznie od treści wygłoszonego przez sędziów werdyktu. Było to związane z tym, że tekst dekretu pisarz sporządzał często z pamięci kilka dni po rozprawie. Aby usprawnić pracę i zniwelować rozbieżności wprowadzono sentencjonarze oraz dekretarz. Wszystkie dekrety trybunalskie wraz z wykazem dokumentów wykorzystanych podczas rozpraw wpisywane były do dekretarza. Po decyzji Sejmu Grodzieńskiego obowiązek prowadzenia sentencjonarza spoczywał na pisarzu, był on zobowiązany po ogłoszeniu wyroku spisać sentencję oraz od ręki przygotować treść dekretu, który następnie odczytywany był stronom. W dekrecie zawarte były m. in. informacje o: organie, przed którym toczona była sprawa, podmiotach przystępujących do postępowania, osobach, które stawiały się na rozprawę, prawidłowości złożenia pozwu, środkach prawnych, przedmiocie sporu, wykazie dokumentów branych pod uwagę przy wydawaniu dekretów, orzeczeniu wyroku, nałożonych karach, organie odpowiedzialnym za wykonanie wyroku oraz konsekwencjach jakie poniesie strona przegrana w przypadku stawiania oporu.

Trybunał Koronny wydawał różnego rodzaju dekrety, m. in. zawieszające (*suspensionis*), w przypadku zaistniałych przeszkód procesowych np. śmierci strony; inkwizycyjne – nakazujące przeprowadzenie śledztwa (inkwizycji) lub wizji lokalnej (kondesencji); kontumacyjne (zaoczne), zapadały, gdy strona nie stawiała się na rozprawę; kasacyjne uchylały wyroki sądów niższych, nawet dekrety trybunału, które uznano za niezgodne z prawem; stanowcze (ostateczne); banicji i infamii oraz egzekucyjne.

Postępowanie egzekucyjne było procesem żmudnym i skomplikowanym. Aby wszcząć procedurę wyrok musiał się najpierw uprawomocnić. Za przeprowadzenie procedury egzekucyjnej w sprawach cywilnych odpowiedzialny był woźny, którego zadaniem było przeprowadzenie tzw. intromisji, czyli wprowadzenie powoda w posiadanie przejętego majątku. W towarzystwie dwóch osób ze stanu szlacheckiego woźny sporządzał spis inwentarza dóbr, a w przypadku, gdy napotkał opór, sprawę przekazywał staroście grodowemu, który w asyście zastępców i zbrojnej służby przeprowadzał procedurę egzekucyjną przy użyciu siły.

W sprawach karnych za procedurę egzekucyjną dekretów odpowiedzialne było miasto trybunalskie. Wyroki kary śmierci wykonywano publicznie, w celu odstraszenia potencjalnych naśladowców. Odpis wyroku przesyłano do urzędu miejskiego, następnie więzień w asyście uzbrojonych ludzi eskortowany był na miejsce egzekucji, gdzie 12 osób składało przysięgę potwierdzającą, iż skazany zasłużył na karę śmierci. Zapis o przysiędze został zniesiony w 1768 roku. Wyroki pozbawienia wolności skazani odbywali w dobudowanej w 1611 roku do ratusza piotrkowskiego wieży – wieży górnej lub dolnej (w lochach).

RATUSZ TRYBUNALSKI W PIOTRKOWIE. Rysunek z książki "Piotrków".